

Manjšinsko zborovanje v Tarčentu

(Posebno poročilo našega dopisnika)

Preteklo nedeljo je v Tarčentu zborovala italijanska sekcija MEDNARODNEGA ZDRUŽENJA ZA OBRAMBO OGROŽENIH JEZIKOV IN KULTUR. Sestanka so se udeležili zastopniki raznih etničnih skupnosti v Italiji: Ladinici iz raznih alpskih pokrajin, Grki iz Južne Italije, Nemci iz Južnega Tirola in Trentina, razne manjšine iz Piemonta, Slovenci iz naše dežele in posebno število Furlani. Prvi udeleženci so se začeli zbirati že v soboto popoldne, glavno zasedanje pa je bilo v nedeljo predpoldne in popoldne. Skladno z že ustaljenim običajem, da je glavni predmet razgovorov problematika tiste manjšine, na katere ozemlju se vrši vsakokratni sestanek (na nedavnih sestankih v Trstu in Spetru Slovenov so obravnavali prvenstveno položaj slovenske manjšine v Italiji), je bil to pot glavna točka dnevnega reda problem furlanskega jezika.

Sestanka so se udeležili tudi trije poslanci parlamenta: Slovenec Albin Škerk, Furlan Mario Lizzero in Južnotirolec Dietl. Slovensko zastopstvo je bilo kar številno: poleg že omenjenega parlamentarca Škerka se je sestanka udeležil deželni poslanec Drago Štoka, pisatelj Boris Pahor, trgovec Prešeren iz Kanalske doline, Samo Pahor, Marij Maver, Ubald Vrabc in urednik »Matajurja« Tedoldi. Pri obravnavanju furlanskega vprašanja je bila diskusija ponekod zelo živahna. Govorniki so ob splošnem ogorčenju ugotavljali, kako je furlanski jezik v šoli zaničevan in so ponekod otroci celo kaznovani, če spregovorijo furlansko besedo. Mnogi so poudarjali, da politične stranke nacionalne probleme le instrumentalizirajo. Te kritike je sprejel celo komunistični parlamentarec Lizzero, ki je priznal, da je KPI v pogledu jezikovnih vprašanj marsikaj zanemarila in poprejšila. Podobno obtožbo je na račun Krščanske demokracije izrekel ladinski duhovnik... Furlanski govorniki so v svojih posegih pogosto imenovali tudi Slovence, posebno one iz videmske pokrajine.

V splošnem pregledu so položaj svoje manjšine orisali zastopniki dotičnih manjšin; tajnik Buratti, ki je predsedoval sestanku, pa je na kratko orisal tudi položaj Hrvatov in Albancev iz Južne Italije. Trenutni položaj slovenske manjšine so obravnavali poslanec Albin Škerk, deželni poslanec dr. Drago Štoka, Samo Pahor in Tedoldi. Ladinški predstavniki so po ugotovitvi, da so Ladinici razdeljeni na tri pokrajine (Bocen, Trento in Belluno) in da jim osvoboditev ni prinesla nobenega olajšanja v njihovem po-

(dalje na 3. strani)

POSTOPNA PARALIZA „VELIKIH“

Pogosto lahko beremo ali slišimo stokanje kakega bojazljivega slovenskega izobraženca — ali boljše: polizobraženca — o »majhnosti« slovenskega naroda, češ da nam ta »majhnost« onemogoča krepko samostojno narodno življenje in učinkovito reševanje naših problemov. Praksa v svetu pa dokazuje ravno obratno, da so namreč sorazmerno majhni organizmi (skoraj dvamilijonski narod dejansko namreč ni ravno »majhen« organizem), mnogo bolj gibčni, bolj prilagodljivi novim situacijam in sposobnejši hitrih reform, ki jih zahtevata čas in napredek, kakor pa številčno ogromni organizmi.

V majhnih državah je boljše

V Evropi imamo dokaze za to v majhnih državah Švici, Danski, Norveški, Holandiji, Belgiji, Irski, Finski, Luksemburgu itd., ki funkcionirajo kot gospodarske in socialne, pa tudi narodne in državne skupnosti mnogo boljše kot številčni kolosi Združene države, Anglija, Nemčija, Francija, Sovjetska zveza ali Italija. Majhnih narodov ne gnjavijo niti tako hude notranjepolitične težave niti tako težki gospodarski in socialni ali nevarni zunanjepolitični in vojaški problemi kakor »velike« narode (ki so največkrat veliki samo po številu, a majhni po svojem duhu). Danes živita npr. Danec ali Luksemburčan gotovo bolj prijetno, mirno in varno kakor državljana Združenih držav ali Anglije, da niti ne omenjamo Nemčije, ki jo gnjavijo hudi zunanjepolitični in notranjepolitični problemi, ali Italije, ki se utaplja v gospodarskih, socialnih in grozno zapletenih notranjepolitičnih problemih.

Velikost ni kvaliteta

Isto velja tudi za mesta. V kakšnih zagatah, od prometnih do finančnih, se nahaja npr. toliko občudovani New York, kjer so ljudje danes prisiljeni živeti tudi v slabem zraku in v največji druginji na svetu, ter izpostavljeni večnemu nasilju in stavkam, v primerjavi z mirnim, prijetnim življenjem v Oslu, na Dunaju ali v Dublinu, da niti ne omenjamo manjših mest.

Ni še daleč čas, ko smo zlasti Slovenci z vsiljenim ali privzgojenim kompleksom »majhnosti« občudovali vse »veliko« in »kolosalno«. Mnogoštevilnost in velikost sta nam pomenili tudi že kvaliteto, nekaj, kar more vzbujati spoštovanje in je za nas »nedosegljivo«. Toda zadnje čase lahko beremo ali slišimo po radiu (pa tudi vidimo po televiziji) pojave vedno večje paralize upravnega aparata »velikih« organizmov. V Združenih državah ohromijo napake x električnem omrežju na desetine mest in desetine milijonov ljudi je dolge ure obsojenih na brezdelje in temo. Stavke ohromijo promet v New Yorku. Ljudje morajo hoditi med gorami

smeti in odpadkov zaradi stavk pometačev. V Angliji ni delovala pošta nekaj tednov, da ne govorimo o smeteh.

Paraliza javne uprave

V Italiji sledi stavka stavki in kljub petdesetim milijonom prebivavcev, ki bi morali pomeniti po tradicionalnem slovenskem mišljenju, porojenim iz kompleksa »majhnosti«, jamstvo proti vsaki nevarnosti, se, kot kaže, postopno bližamo nekaki paralizi vse javne uprave, od državne do mestne. Sami smo priče, da mestne uprave brezmočno dvigajo roke pred vedno večjim kaosom v prometu, nesnažnost mest je vedno hujša, kljub tolikemu govorjenju o varovanju naravnega okolja lahko vsakdo uničuje zeleno površino, kakor se mu zljubi, odmetava smeti, kjer se mu zdi, ne da bi plačal za to kako globo, in zida hiše magari sredi »zelenega pasu«, predvidenega po urbanističnih načrtih. Proti »črnim gradnjah« smo brez moči, tožijo uprave. Vsakdo lahko zganja po mestnih cestah hrup sredi noči in okužuje vode po mili volji. Najhuje, kar se mu lahko zgodi, je to, da bo moral brati v listih nevoljne proteste v »pismih uredništvu«.

Obup nad problemom stanovanj

Paralizirane so tudi reforme. Cela leta govorijo o njih v raznih komisijah, na sejah vlade in v parlamentu, nazadnje pa običijo. A tudi če so sprejete in objavljene, v praksi ne delujejo. Kljub temu, da obljublajo v Italiji številne osnovne (strukturne) reforme že mnogo let, ni bila takorekoč uresničena niti ena važna reforma. Danes slišimo največ vrišča o reformi gradnje ljudskih stanovanj, toda stanje bolj kaže na bližnjo popolno paralizo gradnje stanovanj kot pa na bližnjo reformo in poživitev tega gospodarsko-socialnega sektorja. L. 1970 je bilo v Italiji za 43,9 odst. manj stanovanj v gradnji kot l. 1969, v glavnih krajih občin in v mestih z nad 20.000 prebivalci, kjer je stanovanjska stiska največja, pa celo za 59,8 odst. manj. Cilj, da bi zgradili v Italiji po 450.000 stanovanj na leto, se vedno bolj odseljuje. V zadnjih petih letih so znašale zasebne investicije v nova stanovanja 9737 milijard, javne investicije pa 709 milijard. Zda pa ponehava zaradi skokovitega naraščanja stroškov gradenj tudi zasebna pobuda. Mnogo gradbenih podjetij je na tem, da bo prenehalo delati, okrog 200.000 pomožnih zidarjev se je že lani vrnilo v poljedelstvo in v kratkem se jih bo, kot kaže, vrnilo še več.

»Majhnost« je gibčnejša

Moderni svet ustvarja neprestano nove probleme, in javne uprave, ki jih ne znajo ali nočejo sproti reševati, se nujno kmalu

(Nadalj. na 2. strani)

RADIO TRST A

- ◆ NEDELJA, 18. julija, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 11.15 Z. Piščanc: »Ugrabili so dečka«; 11.35 Ringaraja; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasza iz vsega sveta. 15.30 A. Moravia: »Intervju«. 17.30 Revija zborovskega petja. 19.45 Bednarik: »Pratika«. 19.15 Sedem dni v svetu. 20.00 Šport. 20.30 Ljudske pesmi. 20.45 Ljubezenska lirika. 21.00 Semenj plošč. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.15 Zabavna glasba.
- ◆ PONEDELJEK, 19. julija, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 »Pomenek s poslušavkami«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Mladina v zrcalu časa - Kam po maturi. 18.15 Umetnost. 18.30 Simfonična dela. 19.10 »Odvetnik za vsakogar«. 19.40 Zbor »E. Grion«. 20.00 Športna tribuna 21.00 Socialno vprašanje v slovenskem romanu. 21.20 Nepozabne melodije. 21.40 Slovenski solisti. Ljubljanski pihalni trio. Osterc: Trio; Škerjanc: Serenada.
- ◆ TOREK, 20. julija, ob: 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Bednarik: »Pratika«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Prošče za vas - Novice iz sveta lahke glasbe. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 19.00 Otroci pojo. 19.10 C. Piermani: Kako posluje italijanski parlament. 19.20 Glasbeni best-sellerji. 19.40 Otroški zbor od Sv. Ivana pri Trstu vodi Žerjačova. 20.00 Šport. 20.35 Weber: »Čarostrelec«, opera.
- ◆ SREDA, 21. julija, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Evropske prestolnice: »Stockholm«. 13.30 Glasba po željah 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst - Slovarček sodovne znanosti - Na počitnice. 18.15 Umetnost. 18.30 Ten. Dušan Pertot. pri klavirju Pisani. Samospeli N. Rimskega - Korsakova in V. Nováka. 19.10 Higijena in zdravje. 19.20 Jazz. 20.00 Šport. 20.35 Simf. koncert. V odmoru (21.20) Za vašo knjižno polico.
- ◆ ČETRTEK, 22. julija, ob: 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 G. Bartolozzi: Otok v prvih letih svojega razvoja - »Dojenje otroka«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Kako in zakaj - Ne vse, toda o vsem. 18.15 umetnost. 18.30 Romantične simfonije. 19.20 V. Beličič: Kraške črtice: »Ob ograjeni parceli«. 19.30 Izbrali smo za vas. 19.40 Komorni zbor iz Pamplone. 20.35 »Jelen in lepa tabirišnica« (A. Solženicin). 21.35 Glasba za oddih. 21.50 Skladbe davnih dob.
- ◆ PETEK, 23. julija, ob: 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Izlet za konec tedna. 13.30 Glasba po željah. 17.30 Za mlade poslušavce: Govorimo o glasbi. 18.15 Umetnost. 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. Štuhec: 3 bagatele. Izvajata flautist Čampa in pianist Lipovšek. Štuhec: Improvizacija za oboo solo. Igra Golob. Štuhec: Sonata a tre za klarinet, fagot in klavir. Igra trio »Pro Musica rara«. 19.10 Zgodovina prometnih sredstev. 19.20 Novosti v naši diskoteki. 19.40 Ženski vokalni kvartet iz Ljubljane. 20.00 Šport. 21.50 Folklorni plesi.
- ◆ SOBOTA, 24. julija, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Poklici: »Šuolnar pod lipo sedi«. 13.30 Glasba iz vsega sveta. 15.55 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste. 16.10 Operetne melodije. 17.20 Za mlade poslušavce: Popevke dneva - Beseda o poeziji - Moj prosti čas. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianist Aleksander Vodopivec. Chopin: Sonata v b molu, op. 35. 19.10 Svet v očeh slovenskih popotnikov. 19.40 Moški komorni zbor iz Celja, vodi Kunej. 20.00 Šport. 20.50 E. Adamič: Tekma s smrtjo«. 21.45 Vabilo na ples.

Slikarka Zora Koren - Ššerš bo od 15. t.m. do 14. avgusta razstavljala v Tržaški knjigarni.

Raztrgan arabski svet

Zadnje dni se vrstijo krvavi dogodki v Maroku, kjer je skušala skupina višjih častnikov pod vodstvom generala Medbouha odstaviti in morda ubiti kralja Hasana II in vzpostaviti vojaško diktaturo, podobno tisti v Libiji, Alžiriji in v Siriji. Iz še nepojasnjenih razlogov — verjetno zaradi nenadne smrti generala Medbouha, ki ga je baje nehote hudo ranil neki upornik, ko je ubil dvornega častnika, ki je planil k Medbouhu in ga prosil za svoje življenje (general pa je imel tudi sladkorno bolezen in šibko srce) se je poskus vojaškega udara ponesrečil. Sledilo je krvavo maščevanje. Do hipa, ko to pišemo, so ustrelili po kratkem procesu že dve skupini visokih častnikov, med njimi štiri generale. Verjetno bodo sledile še druge usmrtitve po hitrem postopku.

Vse kaže, da je tičal za zaroto ambiciozni in širokoustni libijski predsednik-polkovnik Gedafi. Takoj po poskusu udara so maroški vojaki, ki so ostali zvesti kralju, in policisti zasedli zgradbo libijskega veleposlanštva v Rabatu in aretirali veleposlanika, ne meneč se za diplomatsko »imuneteto«. Verjetno so napravili tudi temeljito hišno preiskavo, brez ozira na ekstrateritorialnost, da bi našli dokaze za zvezo z zarotniškimi častniki.

V Jordaniji pa je sprožil kralj Husein novo ofenzivo proti utrdbam palestinskih gverilcev. Hoče jih onesposobiti, da bi mogli še kdaj postati nevarni njegovi vladavini.

Tak med seboj sprt, in v lastni notranjosti politično ter socialno razrvan arabski svet, ujet v nazadnjaštvo in praznobesedno

ideologijaštvo, seveda nima nobene možnosti, da bi lahko tvegala nov spopad z notranje trdnim, kompaktnim, moderno organiziranim in v vsakem pogledu učinkovitim Izraelom, ne glede na to, katera stran lahko navede več moralnih razlogov v svoj prid

— o —

POSTOPNA PARALIZA »VELIKIH«

(Nadaljevanje s 1. strani)

znajdejo v zagati. Ne le civilizirani svet kot celota, ampak tudi vsak narod potrebuje danes v svojem vodstvu ljudi s sposobnimi možgani, z novo mentaliteto, z velikim znanjem, pogumom in odločnostjo. In »veliki« narodi jih bolj potrebujejo kot »majhni narodi«, kajti »mnogoštevilnost« in »velikost« postajata danes breme in ovira za hiter napredek. »Kolosalnost« si ne more privoščiti bližnjic v napredek, saj se mora še na veliki cesti ustavljati pred vsako oviro, medtem ko »majhnost« lahko preskakuje tudi visoke ovire in ograde.

☆

Zunanji minister Moro je v ponedeljek končal svoj uradni obisk v Moskvi. Skupno uradno poročilo poudarja zlasti željo obeh držav, da bi prišlo do evropske konference o varnosti, ob udeležbi Združenih držav in Kanade, in pa seveda dobre odnose in sodelovanje med obema državama.

V Jugoslavijo je prispel na uradni obisk egiptovski zunanji minister Riad. Sprejet je bil tudi pri Titu.

Tiskovno poročilo z zborovanja A.I.D.L.C.M.

V Tarčentu (furlansko Tarcent) se je 11. t.m. sestal na poletnem zasedanju Zvezni odbor za etnično-jezikovne skupnosti in za deželno kulturo v Italiji, ki je sekcija Mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur za Italijansko republiko.

Po poročilu o rezultatih, ki jih je odbor dosegel ob izdelavi statutov navadnih dežel, med katerimi so Piemont, Molise, Basilicata in Kalabrija sprejeli posebne določbe za zaščito jezikovnih manjšin v smislu 6. člena ustave, se je razvila obširna razprava o problemih v zvezi s poučevanjem furlanskega jezika in z njegovo uveljavitvijo v toponomastiki. Sledila je izmenjava misli o izkušnjah različnih etnično-jezikovnih skupnosti in posebno o izkušnjah dolomitskih Ladincev, Provansalcev, Slovencev, Nemcev in Grkov. Zasedanja se je namreč udeležilo tudi nekaj mladih študentov iz grških kolonij pri Reggio Calabria. Odbor je nadalje proučil vprašanje popisa prebivalstva, pri katerem je predvideno vprašanje o jezikovni pripadnosti samo v bocenski in tržaški pokrajini, čeprav 6. člen ustave velja v vsej republici, ki je ena in nedeljiva. V zvezi s popisom prebivalstva je bilo prebrano pismo z dne 5. aprila 1971, s katerim je sekretariat predsedstva republike zagotovil odboru, da je bila njegova prošnja v zvezi s popisom sporočena pristojnim vladnim organom. Kljub temu se je izkazalo, da ISTAT ni dobil nobenega naloga za popis vseh jezikovnih skupin v republici brez vsake diskriminacije.

Zasedanju so prisostvovali poslanci Dietl (Tirolec), Lizzero (Furlan) in Škerk (Slovenec), deželna svetovalca Pruner (Nemec iz

Trentina) in Štoka (Slovenec iz Julijske krajine), razni pokrajinski in občinski svetovalci, predstavniki kulturnih organizacij, pisatelji in znanstveniki prizadetih jezikovnih skupnosti.

— o —

Pisma uredništvu

Spoštovano uredništvo,

tu v naši lepi in slovenski Rupj nas je nekaj vaščanov, ki mislimo, da je prav, če razkrijemo tisto, kar nas boli, vsej naši javnosti.

V naš kraj se zmeraj bolj naseljujejo Italijani. A to še ni vse. Našo nekdanjo »kartonažno« tovarno zdaj prenavljajo. Kupil jo je nekdo iz Vidma, ki namerava napraviti iz nje delavnico za razno naprave centralne kurjave. Pravijo, da bo s seboj pripeljal tri delovodje z družinami in enega čuvaja, tudi z družino. Vprašamo se, ali ni dolžnost naše občinske uprave, ki je slovenska, da to prepreči. Zdi se nam nemogoče, da bi na Goriškem ne bilo sposobnih Slovencev, ki bi lahko prevzeli tako delo. Vsaj za čuvaja.

Preko Vašega časopisa se obračamo na občino, da se zbudi, ker želimo, da ohrani naša vas svoj slovenski značaj. Nimamo nič ne proti Italijanom ne proti Furlanom, a radi bi, da bi naša vas ostala slovenska, kakor je bila doslej. Obsojali bi tudi, če bi hoteli Slovenci z naseljevanjem spremeniti etnični značaj kake italijanske ali furlanske vasi.

Nekaj Vaših zvestih bravcev v Rupj

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20. 4. 1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphis, Trst

Visok jubilej prelata dr. Jakoba Ukmarja

Apostolski protonotar dr. Jakob Ukmar je včeraj, 14. julija, v 93. letu starosti, obhajal izredno jubilejno slavnost: sedemdesetletnico mašniškega posvečenja. Starosti vseh slovenskih in italijanskih duhovnikov na Tržaškem in na Goriškem k jubileju iskreno čestitamo in voščimo še mnogo srečnih, zdravih in plodnih let.

V jubilanu proslavljamo moža, ki je posvetil Bogu, Cerkvi in dušam vse svoje življenje. Sijajne zmožnosti, s katerimi ga je Bog obdaroval, podjetnost in nenehna ter žilava dejavnost so mu omogočili vršiti važno, če ne vodilno vlogo v cerkvenem in narodnem življenju na Tržaškem in sploh na Primorskem. Zato pa upravičeno uživa splošen ugled in spoštovanje.

Življenjska pot in odgovorno delo

Rodil se je 13. julija 1878 na Opčinah. Po dovršenih ljudskih šolah v domačem kraju je obiskoval nemško državno gimnazijo v Trstu. Leta 1898 je 20-letni maturant stopil v goriško bogoslovje. Čez tri leta, dne 14. julija 1901, ga je goriški nadškof kard. Jakob Missia posvetil v duhovnika. Zatem je kot glavni semeniški prefekt dovršil v Gorici še četrti letnik bogoslovja, nakar se je vrnil v Trst.

Škof Nagl ga je poslal za kaplana v Rojan, kjer je ostal štiri leta (1902-1906). Tu je ustanovil slovensko dekleško Marijino družbo in in nato še za žene. Obe kongregaciji sta zelo lepo uspevali in še vedno živita. Poleg običajnega dušnopastirskega dela je mladi Ukmar urejal kar dva tednika: »Družinskega prijatelja« in »Zarjo«, ki ju je izdajal v letih 1904 - 1910. Preobilno in hudo odgovorno delo ga je tako izčrpalo, da je smrtno nevarno zbolel. Rojanci so kar trepetaje pričakovali, da mu zdaj zdaj zazvoní »zvonček umirajočih«. Nihče si pač ni predstavljal, da bo ta telesno tako slabotni duhovnik preživel vse svoje sovrstnike in učakal tako častitljivo starost.

Medtem je izbruhnila »ricmanjska zadeva«. Da bi ne prišlo do pravcatnega cerkvenega razkola na Tržaškem, je škof novembra 1906 poslal za župnega upravitelja v Ricmanje mladega in podjetnega Ukmarja, ki je z vso ponižno vdanostjo sprejel kaj kočljivo nalogo. Z nepopisnim potrpljenjem, s prizanašanjem in dobroto je uspel pomiriti duhove. Škof Nagl mu je v priznanje dosegel od svetega očeta odlikovanje »Pro Eccelsa et Pontifice«. Istočasno mu je poveril še službo kaplana pri Starem sv. Antonu v Trstu.

Pastoralne zahteve so prisilile škofa, da je zmožnemu duhovniku poveril vse bolj odgovorna mesta. Septembra 1910 ga je imenoval za ravnatelja Škofijskega zavoda, to je nekakega malega semenišča, iz katerega so gojeniki obiskovali mestne šole, ter za nadomestnega kateheta na nemški državni gimnaziji v Trstu. Pozneje je postal redni katehet. Bila so to leta, ko se je mladi Ukmar docela posvetil vzgoji mladine.

Zaprta na ljubljanskem gradu

Avstrijske oblasti so v prvi svetovni vojni strogo pazile nad slovenskimi in italijanskimi izobraženci. Tudi kateheta Ukmarja so prijeli kot politično sumljivega in ga zaprli na ljubljanski grad. Tam je ostal dobrih pet tednov. Medtem so ga izključili od pouka v šoli. Da bi se umaknil neljubemu nadzorstvu, je zaprosil in dosegel »študijski dopust«. Vrgel se je na učenje, izdelal doktorsko dizertacijo in položil predpisane rigorozne izpite. Dne 24. maja 1917 je dosegel na dunajski univerzi doktorat iz bo-

goslovnih ved. Vrnil se je v Trst in spet prevzel verski pouk na državni gimnaziji vse do konca Avstrije. Tedaj je bil ponovno izrinjen iz šole. Italijanske oblasti so namreč takoj po prihodu v Trst ukinitile prejšnjo državno gimnazijo, na novo pa ga niso več namestile. Dne 1. avgusta 1923 so ga dokončno upokojili.

Ravnatelj tržaškega bogoslovja

Prva poveljna leta so bila izredno težka. Potrebna je bila obnova ne samo na gospodarskem in socialnem področju, pač pa tudi na verskem in sploh v vsem javnem življenju. Zelo kritičen je bil še zlasti cerkveni položaj. Tržaški škof Karlin je moral zapustiti svoje mesto, premnogi slovenski duhovniki so se morali s Primorske in Istre izseliti v Jugoslavijo. Malo in veliko semenišče v Gorici sta se zaradi ruševin, ki jih je povzročila vojna, le počasi obnavljala. Zato je tržaški škof odprl začasno bogoslovno semenišče za tržaške bogoslovce v svoji vili v Škednju in septembra 1919 imenoval dr. Ukmarja za semeniškega ravnatelja. Skupno s prijateljem dr. Ivanom Tulom sta tri leta poučevala vse bogoslovne vede. Škof Bartolomasi je spričo svojih visokih zvez dosegel bogoslovju državno priznanje. Pozneje so se tržaški bogoslovci vrnili v obnovljeno osrednje bogoslovje v Gorico.

Naslednja leta, od 1922 do 1940, je dr. Ukmar imel važne službe na škofijskem ordinariatu v Trstu: poverjen mu je bil resor za semenišnike in duhovnike, vršil je službo branilca zakonskih vezi pri tržaškem škofijskem sodišču, bil je sinodalni izpraševalec, dolgoletni urednik »Škofijskega lista«. Zaslovel je kot sposoben pridigar. Tako je vsako leto govoril na duhovniškem evharističnem kongresu pri kapucinih na Montuzzi. Večkratno je vodil duhovne vaje za bogoslovce in duhovnike, tudi v Gorici in Mariboru. Celih 25 let je bil redni postni pridigar v župniji sv. Jakoba v Trstu. Predvsem pa se je udejstvoval v Škednju, kjer je

imel vsako nedeljo sv. mašo s pridigo, nad dvajset let je vodil šmarnično pobožnost, veliko je spovedoval. In še danes, kljub visoki starosti, presedi vsak dan, posebno med večerno pobožnostjo, precej časa v spovednici in nudi dušam duhovno vodstvo.

Birmovanje v Istri

Pa tudi druga svetovna vojna, in še zlasti poveljna leta, so hudo prizadela dr. Ukmarja.

(nadaljevanje na 7. strani)

—0—

MANJŠINSKO ZBOROVANJE V TARČENTU

(Nadalj. s 1. str.)

ložaju, izrazili željo po združitvi v enotni avtonomni Ladinski deželi. Med sestankom je bilo izrečenih mnogo pikrih opazk na račun političnih strank in državne birokracije, posebno rimske, ki je ostala nespremenjena od fašističnih časov. Nasprotno pa je ves čas zasedanja vladala med udeleženci velika sproščenost in prijateljski odnosi.

Z ozirom na eminentna kulturna stremljenja »Mednarodnega združenja za obrambo ogroženih jezikov in kultur« bi bilo morda umestno, da bi tudi slovenske kulturne ustanove in združenja razmislila o priključitvi k temu združenju.

(Na drugem mestu prinašamo »Tiskovno poročilo«, ki je bilo izdano ob koncu manjšinskega zborovanja v Tarčentu. - Uredništvo).

—0—

V Avstriji in Sloveniji so se v gozdovih zelo pomnožili klopí. Mnogi prenašajo nevarne klice in če se spuste na človeka ter se mu zagrizejo v kožo, ga lahko okužijo z boleznijo, ki povzroča pojave ohromelosti, tudi trajne. Samo na avstrijskem Štajerskem je bilo lani 140 takih prijavljenih primerov encefalitisa, povročena po klopíh. Boj proti klopom je zelo težaven.

JOŠKO ŠAVLI

LJUDSKO BESEDJE NA TOLMINSKEM

* 5

POLJE. Stevilni in značilni so izrazi za poljska orodja in opravila. *Oprtnik*, pleten koš za na rame, *želj*, priročna košara ozke podolgovate oblike; *plevenica*, priročna motika, *sapon* (kramp).

Poimenovanje del in opravil na njivi se skoraj ujema z že ustaljenimi. Nekoliko drugače je najbrž pri travništvu. Pokošena trava ostane v *rezež*, ki jih raztrosijo, potem seno obračajo in končno grabijo. Pri grabljenju se dela *plasti*, te se stavlja v *kupe*, ki se jih drugi dan še enkrat raztrosi, če seno ni bilo dovolj suho. Potem se jih znese v senik ali pa se iz sena napravi *kope*. V bolj oddaljenih gorskih *senožetih* (mn. *senožeta*), ljudje tudi prespijo v senikih in tudi kuhajo. Kuhajo v posebni kočici, vstran od senika, imenovani *komarnica*. V senožetih je seno pogosto spravljeno v *kope*. Kopa ima *dušče* in *stožje* (osrednji drog), okrog pride napeštano (*peštati* — teptati) seno ter zunaj obrabljeno.

Po poljih in ob hišah srečate tudi latnike največ samorodnice *katanja* (izabela). Trti pravijo *vinika*. Trta pa pomeni povito šibo, s katero vežejo »fušte«.

Podolgovati brus, s katerim kosec med košnjo koso brusí, se imenuje *osla*; leseni tok zanjo, v katerem je nekaj vode, pa *osolnik*.

Senožeti se ne kosi kar po celi širini, ampak

po plesnah. Vzame se primerno čirino, *plesno*, in se jo kosi do vrha. Ko se jo pograbi in pospravi, se začne z drugo. Prav gladek in pregleden svet je *planja*. Vzboklini sredj senožeti, odkoder je bil pregled čez vso senožet in še nad dolino, je stari oče pravil *kontovela*. Skoraj samo še v tlopisnem imenu je ostal naziv *laz* (njiva v grivi) in *rut* (travnik v grivi, verjetno od krčevine). *Griva* pomeni nagnjen svet, toda obstaja še beseda *strmalj* (krajevno ime: *Strmole*).

Prav značilna so tlopisna imena, ki so bila nekaj tudi obča, danes pa jih kot taka še uporabijo le prav stari ljudje. Omenjam le tista, ki so ali nekaj posebnega ali pa se za njih pomen ne ve več: polje Dušce, Lopatnica, Preloh, Kaštelute (Castelletto?), Loče (ves svet ob vodi), Tmanjka (globel med polji), Kras (resnično zakrasen svet), Sovce (nižje sleme nad Zatoľminom), Drče, Utre (utrti svet? Tuma), Špane, Kuclji, Zaslap, Vodice, Ravenčice, Kratče, Rupa, Skočidol, Gače, Dobje (res je tam polno hrasta), Selevce (v mn.), Krasce, Zavrha.

Zanimivo je, da se predlog, ki je v imenu tudi uporabljaja. Torej: Grem Zavrha, (ne v Zavrhu), Podbrdo, Zatoľmin. Sem Zavrhom, Podbrdom, Zatoľminom. Grem od Zavrha, iz Podbrda, od Zatoľmina.

(dalje)

Tržaškega

Dežela in narodne manjšine

Deželna vlada Furlanije - Julijske krajine je maja tega leta odobrila dokument, ki vsebuje prve smernice za sestavo drugega deželnega programa (1971-75). Prejšnji mesec je ta dokument izšel v tiskani obliki in bo predmet razprav zlasti v okviru odborov, ki se te dni sestajajo v vseh osmih področjih, na

katera je bilo razdeljeno celotno ozemlje dežele (deželni zakon z dne 10.8.1970, št. 35).

Iz tega dokumenta danes povzemamo nekatera izvajanja, ki pobliže zanimajo našo slovensko manjšinsko stvarnost.

V tej zvezi dokument najprej trdi, da more Italija zaradi svojega zemljepisnega položaja, gospodarskega sistema in svoje miroljubne politike razvijati s posebno učinkovitostjo politik sodelovanja z državami na Vzhodu, in sicer takšno politiko, ki naj teži k odpravi nasprotujočih si taborov in k razširitvi evropskega področja, da bo to sposobno za bolj sprejemljiva ravnotežja. Ker imajo dežele pogoste stike s sosednimi državami, in lahko tudi od blizu spremljajo razvoj tamkajšnjih deželnih in federalnih stvarnosti, bi bilo naravno, da bi imele na tem področju več pristojnosti, kajti na ta način bi lahko prispevale k sporazumevanju med narodi in k izgrajevanju združene Evrope.

»Tudi priznavanje in valorizacija narodnih manjšin — pravi dokument — morata biti sestavni del takšnega odprtega gledanja. Ob upoštevanju natančnih statutarnih pristojnosti za vprašanja etničnih manjšin, dežela meni, da ima neko posebno odgovornost za narodne manjšine, ki prebivajo na njenem ozemlju, zlasti za slovensko narodno manjšino, ki je prisotna na področju vzdolž celotne državne meje. Prisotnost različnih etničnih skupin v Furlaniji - Julijski krajini lahko nudi pozitiven prispevek na kulturnem, humanem in družbenem področju, kar končno more samo bogatiti celotno deželno skupnost.«

»Medtem ko je absolutno nedopustno kakršnakoli oblika diskriminacije v škodo etničnih manjšin, bo dežela nadaljevala s pomoč-

jo pristojnosti, ki jih ima na posameznih področjih, s svojo obvezo, ki je usmerjena k zagotovitvi zaščite manjšinske skupnosti in popolne enakopravnosti vseh državljanov, kot predvideva republikanska ustava.«

V tem okviru bo posvečena vsa pozornost problemu spoštovanja ambientalnih vrednot, obstoječih naselij in kulturnih tradicij jezikovnih manjšin. To usmeritev bo treba spoštovati ob slehernem ukrepu, ki bi lahko prizadel skupen pravici in svoboščine etničnih manjšin.«

RAZSTAVA CVETLIČNIH ARANŽMAJEV NA OPČINAH

KMETIJSKA ZADRUGA V TRSTU in Slovensko prosvetno društvo »TABOR« na Opčinah vabita vse, ki se poklicno, ljubiteljsko ali samo priložnostno ukvarjajo s postavljanjem cvetja, na razstavo cvetličnih aranžmajev, ki bo v okviru letošnjega Kmečkega tabora v dneh 14., 15. in 16. avgusta na Opčinah.

Dopustne so različne kombinacije tako glede oblike kot uporabe materialov, vendar na temelju dveh osnovnih razredov:

1. japonskega načina postavljanja cvetja »IKEBANA«, pri čemer je obvezno poimenovanje aranžmaja (npr. hrepenenje, ples cvetlic, klasje v vetru in podobno).

2. evropskega, tradicionalnega ali pa modernega postavljanja cvetja, ki vključuje vse sloge in uporabo najrazličnejših materialov; od rezanega poletnega — Z IZJEMO ZASČITENIH RASTLIN — do suhega cvetja, ali pa tudi sadja, zelenjave itd.

Možno je tekmovanje v obeh razredih tudi z več aranžmaji. Prijavo je treba poslati na naslov: KMETIJSKA ZADRUGA, Ul. U. Foscolo 1, tel. 94-386 ali HROVATIN LUCIJA, Ul. Ginepri 5, tel. 211-161 Opčine najkasneje do 20. julija letos.

V Zahodni Nemčiji se je zadnja leta močno povečalo število izstopov iz katoliške in evangeličanske Cerkve. Toda evangeličanov izstopi sorazmerno štirikrat več. Nekateri trdijo, da izstopajo zaradi cerkvenega davka, toda v resnici odpadejo zaradi pomanjkanja vere, je dejal neki škof.

ŠOLSKE VESTI

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja »France Prešeren« v Trstu

sporoča, da se vrši vpisovanje v vse razrede znanstvenega liceja, višje gimnazije in klasičnega liceja vsak dan od 10. do 12. ure do vključno 24. julija 1971

Dijaki, ki bodo opravili popravne izpite v jesenskem roku, se morajo vpisati do 22. septembra 1971.

Ravnateljstvo državne srednje šole »Ivan Cankar« in državnega strokovnega zavoda za industrijo in obrt

sporoča, da je vpisovanje za šolsko leto 1971-72 do 24. julija; za tiste ki imajo popravne izpite, pa takoj po opravljenih izpiti.

Ravnateljstvo državne srednje šole s slovenskim učnim jezikom »Fran Levstik« Prosek z oddeljenimi razredi v Sv. Križu

sporoča, da se vrši vpisovanje v vse tri razrede vsak dan od 10. do 12. ure do vključno 24. julija t.l.

Šolsko skrbništvo sporoča

da so od 5. t.m. objavljene prednostne lestvice proslincev za poverjena mesta za nedoločen čas na srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom za šolsko leto 1971-72. Lestvice bodo na vpogled deset dni, vsak dan od 10. do 12. ure na znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom »Fr. Prešeren« na Vrdeški cesti št. 13/1.

Ravnateljstvo državnega trgovskega tehničnega zavoda »Žiga Zois« v Trstu

Vrdelska cesta 13/2

sporoča, da 24. julija 1971 ob 12. uri poteče rok za vpis za šolsko leto 1971/72. Dijaki, ki bodo opravili popravni izpit v jesenskem roku, se morajo vpisati do 22. septembra 1971. Prošnje sprejema tajništvo zavoda vsak dan od 10. do 12. ure.

Ravnateljstvo državne srednje šole »Simon Gregorčič« v Dolini

sporoča, da je vpisovanje učencev za šolsko leto 1971/72 vsak dan od 9. do 12.30 v tajništvu šole do vključno 24. julija t. l.

Ravnateljstvo Državne srednje šole s slovenskim učnim jezikom Cirila in Metoda v Trstu, z oddeljenimi razredi na Katinari,

sporoča, da je vpisovanje za vse tri razrede vsak dan od 9. do 12. ure do vključno 24. julija t. l.

Ravnateljstvo Državne srednje šole s slovenskim učnim jezikom »Fran Erjavec« v Trstu

Ulica Montorsino 8

sporoča, da je vpisovanje učencev za šolsko leto 1971-72 vsak dan od 9. do 12. ure v tajništvu šole do vključno 24. julija t. l.

Ravnateljstvo državnega učiteljsišča A. M. Slomšek v Trstu

sporoča, da se dijaki, ki so izdelali v poletnem roku, morajo prijaviti za naslednji razred do 24. julija. Do istega dne se lahko vpišejo dijaki, ki bodo obiskovali prvi razred. Dijaki, ki imajo popravne izpite, pa se morajo vpisati oziroma prijaviti do 22. septembra. Pojasnila daje tajništvo.

Ob koncu letošnjih matur

Medtem ko pišemo, se na slovenskih višjih srednjih šolah v Trstu zaključujejo letošnji zrelostni izpiti. Spet bo torej sorazmerno lepo število slovenskih deklet in slovenskih fantov s Tržaškega in Goriškega zapustilo kolske klopi in pred njimi se bo odprla nova stran življenja. Matura je namreč za vsakogar, ki jo opravi, prvi pomembnejši življenjski mejnik, trenutek, ko si dekle ali fant izbere svojo življenjsko pot, ko se odloči za takšno ali drugačno vključitev v življenje. Maturantkam in maturantom, ki so pravkar prestali resno preizkušnjo, moramo najprej iskreno čestitati za uspeh. Hkrati pa jim želimo, da bi zares zrelo in zavestno izbrali svoj bodoči poklic, tako kot ustreza njihovega nagnjenju, sposobnostim ter veselju, kajti le na ta način bodo zadostili svojemu notranjemu zadoščenju, postali koristni člani narodne in širše družbene skupnosti ter končno vsaj delno izpolnili pričakovanja svojih stáršev in vseh tistih, ki so se toliko let zanje žrtvovali.

Kot smo imeli priložnost ugotoviti, so izidi letošnjih zrelostnih izpitov dokaj povoljni. Ne moremo se strinjati s tistimi, ki trde, da je to posledica nižje ravni šole v primeri z nekdanjo, da je to posledica sedanje manjše zahtevnosti izpraševalnih komisij. Zdi se

nam, da je popolnoma pravilno, če danes šola ne daje prvenstvene važnosti tako imenovanemu nocionističnemu znanju, temveč, da poudarja predvsem svojo formativno funkcijo, da skuša dijake izoblikovati zlasti v kritičnega človeka in čimbolj zrelega posameznika, ki se bo sam in svobodno znal dokopati do lastnega prepričanja in ki bo sam znal presojati vsakodnevno dogajanje ter ne bo postal plen cenene demagogije, kot veje iz mnogih današnjih sredstev množičnega obveščanja.

Menimo, da današnja študirajoča mladina nekako nagonsko čuti, kakšno naj bo poslanstvo moderne šole, in si ga nato postopno tudi zavestno prisvaja. Prav v tem vidimo zrelost mladine in sodimo, da je prav v tem tudi globlji vzrok letošnjih povoljnih izidov zrelostnih izpitov na naših višjih srednjih šolah.

Zaradi tega vsem maturantkam in maturantom želimo, da bi si tudi v nadaljnjem življenju, pa naj se odločijo za takojšen vstop v poklic ali za nadaljevanje študija na univerzi, ohranili vedno kritičnega duha, kajti to je poroštvo, da bodo odločitve in izbire, pred katere bodo vedno postavljeni, zrele in zato tudi najboljše.

D. L.

MATURITETNI USPEHI

Tudi goriški maturanti in maturantke so že prestali težo in vročino zrelostnih izpitov, ki so jih polagali v Trstu pred posebno komisijo. Predsedovala ji je profesorica Missoni z neapeljske univerze. Komisar za izpraševanje slovenščine in latinščine je bil prof. Bednarik, za italijanščino prof. Abrami, za matematiko prof. Tominčeva, za pedagogiko in filozofijo prof. Košuta, kot zastopnik goriške učiteljskega pa prof. Makuc.

Kandidatinj iz Gorice je bilo sedem in dva kandidata. Vseh devet priglasi je opravilo zrelostni izpit s povoljnim uspehom.

Po sodbi maturantov in tudi drugih javnih opazovalcev so počekali letošnji maturitetni izpiti na učiteljski v popolnoma vedrem ozračju in globokem medsebojnem razumevanju izpraševalcev in dijakov. Zato so tudi končni uspehi letošnjih učiteljskih matur za goriške udeležence tako zadovoljivi.

Novim učiteljem in učiteljicam čestitamo in želimo v življenjskem poklicu dosti uspehov.

POPRAVNI IZPITI

Vodstvo Slovenskega dijaškega doma v Gorici je tudi letos pripravilo Počitniški tečaj za popravne izpite.

Začel bo v ponedeljek 2. avgusta ob 8.30. Za podrobnejša pojasnila in prijave se zglasite pri upravi Doma, ki je na razpolago občinstvu vsak delavnik od 10. do 12. ure.

★

V Ljubljani je začela izhajati nova, obsežna in zelo lepo opremljena revija »Slovenija«. Izdajajo jo gospodarski krogi. Revija obravnava slovenske gospodarske in druge probleme.

Iz Goriške

Občinska bilanca

Proračun goriške mestne občine za leto 1971 se nagiblje k primanjkljaju kakih 700 milijonov lir.

Večinske stranke in seveda še bolj opozicija iščejo tiste točke, ki povzročajo primanjkljaj, ki ga bilanca izkazuje na papirju. Krščanski demokrati poudarjajo, da je vzrok v stroških za občinske uslužbenke, ki so jim v tej upravni dobi povišali prejemke. Odbornik za osebje je v pravih škripcih. Po eni strani mora na pritisk opozicije in obljub že prejšnjih občinskih upravnikov višati plače mestnih uslužbencev in tudi nove sprejemati v službo, po drugi strani pa mora pritiskati na denarne vire občine in računati na upravičeno nevoljo občinskih davčnih obvezancev, katere pritiska občina z vedno višjimi občinskimi in družinskimi davki.

Ta krog: zvišati delavcem plačo in ne istočasno tudi davčnih terjatev je pa zaenkrat začaran krog tudi za goriške upravnike na občini.

V bilanci so upoštevani tudi veliki izdatki za javna dela, o katerih bo pa treba še govoriti, ali so vsa potrebna in za tolikšne vsote. Za vsa dela je predvidenih šest milijard. In pride v poštev 680 milijonov za modernizacijo občinskih podjetij in omrežja metanovoda. 450 milijonov za nakup zemljišč po načrtu urbanizacije; 300 milijonov za zgradbo socialnega središča in 700 milijono-

nov za palačo kulturnih prireditev, ki bo služila tudi za mednarodna srečanja, ki so postala že stalna septembrska ustanova v našem mestu.

UČITE VSE NARODE!

Po Kristusovem občnem nauku in v koncilskem, da se mora Cerkev prilagajati vsem etničnim skupinam vernikov, ki prebivajo v določenem kraju, je potekala v nedeljo cerkvena slovesnost v oglejski baziliki.

Na praznik oglejskih cerkvenih zavetnikov svetih Mohorja in Fortunata so nadškofu Cocolinu uradno izročili v rabo furlanski misal. Nadškof je pri maši poudaril Kristustov nauk »učite vse narode v njih jeziku!« Pozdravil je navzoče vernike v italijanščini, furlanščini in slovenščini. Na koru so peli italijanski in furlanski zbori ter zbor »Lojze Bratuž«, okrepljen s pevci zbora »Fantov izpod Grmade«. Ta je zapel štiri slovenske pesmi: Slišali smo v slovenščini tudi list in kratko slovensko pridigo, morda prvo uradno pod oboki Paponove bazilike. Govoril je urednik »Družine« iz Ljubljane.

Kljub razlikam v jeziku so se vsi navzoči čutili brate in eno v skupnosti Cerkev.

Pri tako pomenljivem prazniku smo opazili premajhno udeležbo, tudi s strani duhovščine iz bližnjih krajev.

Rupa**NEVARNA CESTA**

Ovinki in vsa cesta od gaberskega križišča pa do odcepa pri Ožbotu v Rupi so že na glas, da so nevarni za vozila in pešce.

Ljudski glas je potrdila smrtna nesreča, ki se je pripetila v soboto ponoči, že proti jutru blizu gostilne pri Tomažu.

V restavraciji so imeli ženitovanjsko gostijo finančni stražnik Franco Camla s Sardinije, nevesta Marija iz Starancana ter sorodniki in povabljeni s Sardinije in Furlanije. Po končani večerji so se gostje začeli razhajati in so šli preko ceste na drugo stran, kjer so imeli avtomobile.

Med zadnjimi sta šla čez cesto ženinov oče Vincenzo in mati Vittoria. Oba že priletela. V tistem hipu je pridrvel po ovinkasti in spolzki cesti proti vipavskemu mostu neki delavec iz Gorice. Podrl je na tla očeta in mater vpričo ženina in neveste, ki sta zaman priskočila staršem na pomoč. Mati je umrla že na prevozu v bolnišnico, oče pa je zaradi prebite lobanje v smrtni nevarnosti.

Tako se je veseli ženitovanjski dan končal s smrtjo zaradi nagle vožnje in nerodne ceste.

TUJE DOSELJEVANJE V RUPO

Močno se govori, da bo kmalu začela z obratom kartonažna tovarna ob cesti blizu mošta, ki že precej časa stoji brez dela.

Zgradbo in nekaj strojev je kupilo novo podjetje. V stavbi se je naselil tudi že novi hišnik z družino. Prišel je nekje iz spodnje Furlanije. Od tam bodo baje prišli tudi drugi delavci, kakih dvajset po številu s svojimi družinami.

Domačini pa bomo samo poslušali stroje in gledali, kako drugi delajo na naših tleh. Menimo, da bi tudi novo podjetje moralo najprej zaposliti domačo delovno silo.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS**XLIII.**

Medtem, ko sem spal, smo bili prevozili dolgo in široko dolino Gudbrandsdal, najbolj klasično norveško pokrajino, jedro njenega kmetstva, ki je bilo vedno hrbtnica norveškega naroda, kljub dolgim obalam in neštetim ribiškimi naselbinam. Norveška zgodovina in kultura pa sta imeli svojo pravo zibelko v Gudbrandsdal. To so tudi klasična tla norveške folklo- re, pa tudi norveškega zimskega športa. Dovedno neznatna mesteca, kot npr. tudi Lillehammer, so sedeži znamenitih smučarskih klubov, ki zalagajo norveški zimski šport z vedno novimi talentiranimi tekači in skakalci, bodočimi svetovnimi in olimpijskimi prvaki. V vasi Vinstra stoji »Peer Gynts Gaard« (»Grad«, t. j. velika kmetija Peera Gynta), ki je bila last Pedra Olsena Haugeja. Ta je baje služil lsbenu kot model za Peera Gynta. V tej osrednji norveški dolini se je rodil tudi eden največjih norveških pisateljev Björnstjerne Björnson; nekaj njegovih povesti je prevedenih v slovenščino. Tudi nekaj drugih velikih mož norveške literature in zgodovine je tod zagledalo luč sveta. Ker pelje dolina v glavnem v smeri jug-sever in predstavlja glavno prometno žilo v južni Norveški, je razumljivo, da so bili tod tudi najtrši boji ob nemškem vdoru leta 1940, ko se je norveška vojska hrabro upirala nemški premoči.

Sklenil sem, da si bom ogledal Gudbrandsdal kdaj drugič, če Bog da, ko bom imel na razpolago več časa.

Ko sem se zjutraj spet predramil, sem opazil poleg sebe na drugi strani prehoda še čisto

mladega, lepega, visokega moškega, zraven njega pa kake tri leta staro plavolaso deklico. Oba sta mirno spala, privita drug k drugemu. Bilo ju je res lepo pogledati. Kmalu nato pa se je mladi mož vzdramil, pogledal na uro, zdramil deklico, jo peljal v umivalni prostor in jo začel oblačiti. Spala je namreč v pidžamci, da ji je bilo bolj udobno. Izstopila sta na postaji Oppdal. Čeprav je bilo še zelo zgodaj, je bil že velik dan in zunaj je sijalo svetlo sonce.

Na postaji je čakal avtobus in videl sem, kako ju je objela mlada žena, nato so vsi trije vstopili v avtobus, na katerem je bilo napisano: Oppdal-Kristiansund. Bližali smo se torej fjordom, čeprav je bilo videti vsenaokrog še samo gore, od daleč na levi pa je gledal celo zelo strm in znasnežen vrh, ki bi spadal bolj v Alpe. Verjetno je bil to vrh Trollhetta (Škratov vrh), drugi najvišji vrh (1642 m) gorske skupine Trollheimen (Škratji dom). Norveške pravljice namreč pravijo, da bivajo v teh gorah škrtati in velikani, ki jim pravijo »jutuler«. Celotno gorovje pa nosi ime Dovrefjell (po mestecu Dovre in njegov najvišji vrh je Snöhetta (2286), kar pomeni isto kot Snežnik. Tudi na desni so se kazali zdaj v daljavi beli vrhovi, toda zemljevid mi ni veliko povedal.

Po tolikem ravninskem svetu, ki sem ga videl v Nemčiji, na Danskem in na Švedskem, je bil pogled na te resnično divje in samotne gore resnično pravi užitek za oči.

(dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Vojeslav Molè, 3. knjige spominov

V zbirki Slovenske Matice za leto 1970 je izšla tudi zanimiva knjiga spominov, ki jo je napisal Vojeslav Molè, umetnostni zgodovinar in nekdanji profesor na univerzi v Krakovu na Poljskem.

Vojeslav Molè se je rodil leta 1886 v Kanalu ob Soči, študiral pa je v Krakovu, Rimu in na Dunaju, kjer je leta 1912 doktoriral iz zgodovine umetnosti in klasične arheologije. Do prve svetovne vojne je deloval kot konservator v Splitu, nato pa je moral leta 1914 na rusko fronto, kjer so ga že isto leto zajeli Rusi in je ostal v ujetništvu do leta 1918. Do leta 1920 je bil prostovoljec v jugoslovanskem polku »Matije Gubca« v Tomsku v Sibiriji; tam je bil tudi habilitiran na univerzi kot profesor umetnostne zgodovine. Po povratku domov je postal profesor klasične arheologije in bizantinske umetnosti na ljubljanski univerzi. L. 1925 je na univerzi v Krakovu prevzel stolicu likovne umetnosti slovanskih narodov. Zaradi vojne se je l. 1939 vrnil v domovino ter na ljubljanski univerzi začel predavati bizantologijo. Po končani vojni je spet odšel v Krakov, kjer so ga leta 1960 upokojili. Pred nekaj leti se je preselil k hčerki-znanstvenici v ZDA.

V svoji knjigi spominov nam avtor opisuje svojo bogato in včasih tudi burno življenjsko pot na zelo zanimiv in neposreden način. V uvodu pravi, da je bila njegova usoda »podobna usodi tisočev sodobnikov v času velikih prevratov, ko se je podiral stari in se porajal novi svet. Toda prav zato, ker sem spadal v to prehodno dobo, moji spomini morebiti le niso brez pomena, saj so historični dokumenti o življenjski poti človeka, ki ga je usoda iz meja slovenske domovine pognala daleč po širokem svetu in ki je dozoreval in dozorel sredi tujih obzorij, ne da bi pri tem pretrgal vezi z rodno grudo. Kot mitični grški junak se počutim, ki je jadral po prostranih morjih daleč na Zahod ter se zdaj ob pozni uri, ko se je dan že nagnil k zatonu, vrača s sadovi iz Hesperidskih vrtoev ter jih poklanja domovini.«

Vojeslav Molè se nam v svojih spominih pokaže kot velik znanstvenik in človek visoke kulture, saj se je ukvarjal tudi s pesništvo in prevajanjem, poleg tega pa je dober poznavalec literature, zlasti poljske. V knjigi se srečamo z množico znanih ljudi, ki so pred drugo svetovno vojno igrali pomembno vlogo v slovenskem življenju.

Dragoceni so tudi opisi družbenega okolja in kulturnega življenja na Poljskem v obdobju med obema vojnama. Nekatera poglavja v knjigi so prav mojstrska, zlasti opisi narave, n.pr. okolice Trsta, Novega mesta in Ljubljane, zime v Sibiriji ter vtisi z Daljnega in Bližnjega vzhoda, ki ga je spoznal ob povratku iz ruskega ujetništva.

V knjigi nas Vojeslav Molè seznanja tudi s svojim znanstvenim delom. Kot znanstvenik je preučeval predvsem bizantinsko umetnost in umetnost slovanskih narodov. Sam pravi, da ga je srce zmeraj vleklo na Zahod in v Sredozemlje, zlasti ga je zanimalo beneško slikarstvo 16. stoletja, vendar ni imel nikoli priložnosti, da bi se z njim podrobneje ukvarjal, kajti usoda je hanesla drugače.

Svoje življenje in knjigo, ki govori o njem, pa je najbolje označil avtor sam z naslednji-

mi besedami: »Moja knjiga je avtobiografija humanista, ki ga je prav humanizem varoval in rešil, da ni utonil v viharjih naše tragične dobe.«

M. V.

LETOŠNJI PREDAVATELJI V DRAGI

Izšla je 6.-7. številka revije »Mladika«. Med drugim prinaša spored za letošnje študijske dneve v Dragi, ki bodo v soboto 4. sept. popoldne in v nedeljo 5. ves dan. Na njih bodo predavali: dr. Jože Velikonja (Zdomska Slovenija), dr. Drago Štoka (Perspektive slovenske narodne skupnosti v zamejstvu) v nedeljo pa dr. Jurij Zalokar (Psihologija raznarodovanja in narodnega zatiranja), dr. Gorazd Kušej (Ustavne spremembe v Jugoslaviji na področju njene družbeno-politične ureditve), dr. Vladimir Murko (Politično-ekonomski položaj Slovenije po novi ustavi), dr. Ludvik Vrtačič (Kritične

pripombe k ustavnim spremembam v Jugoslaviji — zunanji odmevi).

Alojz Rebula piše novo knjigo filozofske vsebine o krščanstvu in slovenstvu v luči krščanske teologije.

☆

V oceno smo prejeli:

Miroslav Adlešič: »Vsemogočnost današnje fizike«. Izdalo in založilo v februarju 1971 »Naše tromostovje«. Ljubljana. Str. 40.

Lojze Ilija: »Huda pravda«. Roman. Izdala Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu, 1971.

Martin Jevnikar: »Impressioni italiane dello scrittore sloveno F. S. Finžgar«. Poseben odtis iz revije »Il mondo slavo«. Izdala univerza v Padovi 17 strani.

»Glas Slovenske kulturne akcije«. Julij 1971. Buenos Aires.

F.J. * 84 S M R T V POMLADI

Vedela je — večkrat ji je bil pripovedoval o tem — kako razglablja s fanti in dekleti v klubu o teh stvarih in da ga to zelo zanima. Ni bil čisto gotov, da resnično zanima tudi njo, vendar ga je veselilo, da je spraševala in govorila o tem. Bil je prepričan, da bo s časom resnično zanimalo tudi njo, ne samo zaradi njega, njemu na ljubo, ampak zaradi stvari samih.

Želel si je, da bi videla svet takšen, kot ga je videl on, da bi ljubila tisto, kar je ljubil on, in zavračala tisto, kar zavrača on. Včasih mu je povedala, da njen oče drugače sodi o kakšnem dogajanju ali o kakih političnih stvareh kot on, kar je sprejel z nasmehom, a vendar mu je bila neprijetna misel, da bi se morda začela tudi ona pogrezati v tisto v meščanskem oportunističnem zakoreninjenju in nekoliko površno miselnost. Toda v njej je čutil odpor do oportunističnega in iskreno željo po tem, da bi globlje prodrla v probleme dogajanja okrog sebe, čeprav tudi še rahel dvom, kdo ima prav, ali on ali oče. To pa mu jo je napravljalo še dražje. Kot vroč val sreče je vedno čla skozenj ko je pomislil nanjo.

A vendarle je nekje globoko v sebi čutil kakor glodanje tajne žeje po njej, po njeni stalni bližini. Ni hotel misliti na to, ni se hotel vdajati tej vročični žeji, toda včasih ga je v sanjah premagala. Sanjalo se mu je, da drži glavo v njenem naročju in vpija vase mili vonj njenega telesa, ali da jo poljublja ali drži v naročju. Ko se je zbudil, je bil ves pretresen od sreče, a se je skušal čimprej iztrgati iz tistega občutja. Bal se je tako misliti nanjo. Ni hotel, da bi mu take želje motile predstave o njej. Hotel jo je videti takšno, kakršna je bila pri njenih srečanjih, resnična. Majda, dekleta s poredno zavihanimi ustnicami v smehljaju in plahih dekliških kretanj.

Bližalo se je poletje in začel je premišljevat, kam v počitnicah. Domov ga ni dosti micalo. Kaj naj počne vse počitnice doma pri materi? Najraje bi šel kam delat, da bi si spet kaj zaslužil, toda v Maribor se ni želel vrniti. Ni hotel biti spet v napotje Kosovima v njunem tesnem stanovanju. Povrh je bila Anka še vedno bolna, kot je pisal Kos, čeprav je bila spet doma. Razen tega mu je bilo težko ob misli, da bi moral za več mesecev iz Ljubljane in bi ne mogel videti Majde. Vedel je, da bi trpel zaradi domotožja po njej.

Začel je po malem poizvedovati, če bi mogel dobiti čez počitnice kako delo v Ljubljani, vendar brez prave odločnosti, ker se mu ni preveč mudilo in še ni bil prav odločen, kaj bo storil. V klubu so se prav tiste dni pogovarjali o tem, da bi bilo potrebno bolje obvestiti slovensko ljudstvo o nevarnosti, ki mu krozi od Hitlerjevega imperializma, predvsem pa ugotoviti na terenu, kakšno je razpoloženje med ljudmi. Nekateri so predlagali, da bi šle v počitnice po deželi skupine po dva ali trije in naj bi se čimprej kretali med ljudmi, govorili z njimi, spoznali njihovo mišljenje in vplivali na njihovo narodnoobrambno razpoloženje. Po predavanju, ki ga je imel Tine in v katerem je prikazal socialne probleme, ki vplivajo na ljudsko razpoloženje, posebno na Štajerskem, kjer je doma in kjer probleme bolje pozna, pa so sklenili, da bodo zbirali na teh pohodih tudi socialne podatke. Nekateri — in med njimi je bil tudi Tine — so takoj sklenili, da bodo uporabili to potovanje po deželi tudi za zbiranje jezikovnega materiala in starih ljudskih pesmi. Toda čez nekaj dni se jih je nekaj celo tako navdušilo za to idejo — večkrat je bilo slišati besede »Od Litije do Čateža« — da je začelo iti Tinetu na živce in je napovedal v dopisni knjigi in na oglasni deski še eno predavanje o položaju na podeželju in v Sloveniji na splošno, v katerem je z vso ostrino in grenkobo orisal položaj kmetov, odhajanje na delo v Nemčijo, nesposobnost političnega vodstva takojimeno slovenske JRZ, da bi kaj storila za rešitev gospodarskih in socialnih problemov, njeno frazerstvo, oportunistično, podpiranje beograjskega centralizma, čeprav iz samih »dobrih namenov« in rovarjenje hitderjancev, ki skušajo izkoristiti nezadovoljstvo kmetov, da je nastalo v klubu zelo vroče razpoloženje. Večina mu je ploskala in potegnila z njim, zlasti Štajerci in Dolenjci.

Gorenjci so molčali, Ljubljanci in tisti intelektualci, kot so jih navadno imenovali, ki so se vedno družili v posebno skupino in nekoliko prezirljivo gledali na vse, kar ni imelo direktno opraviti z literaturo in kulturo, pa so ugovarjali, da pretirava.

»Dobro, bomo videli, če pretiravam. Kdo izmed vas gre z menoj na potovanje v Haloze?« je vprašal.

(dalje)

Sodobno kmetijstvo

Pogled h kmetom onstran meje

Pri dobrem gospodarju

Presečnikova ali po domače Knedlova kmetija iz Lenarta pri Gornjem gradu leži ob cesti Gornji grad - Ljubljana. To v glavnem živinorejski obratč odkar so uredili 5 ha pašnikov, celo dokaj specializiran. V ta namen so najprej uredili hlev po sistemu odplakovanja, njegov gornji del pa preuredili za kokoši-nesnice. Hlev so uredili tako, da dopušča uporabo vse sodobne tehnologije. Pri gornjesavinjski zadrugi Mozirje so dobili 25.000 novih din kredita, preostali denar pa od prodaje mesa. Letos nameravajo urediti še prevetrovalno napravo za sušenje sena.

Mleko in turisti

Kmetija, ki se je po nekaj letih dokončno oblikovala, daje danes dnevno nad 100 litrov mleka in blizu 1000 jajc. Odkar so opremili sedem sob za turiste, nudi kmetija tudi strogo številnim letoviščarjem.

Načrtna preusmeritev kmetije

Nosilka usmeritvenih kmetij v mozirskem okolišu je zadruga Mozirje, ki ima izdelan preusmeritveni program, po katerem v vsakem letu preusmerijo določeno število kmetij. Kmet, ki je po njihovem mnenju sposoben za preusmeritev, dobi pri zadrugi kredit in vso strokovno pomoč. Zadruga pa se obveže, da bo pridelke, pridelane na teh kmetijah, prodala po čim ugodnejših cenah.

Presečnikova kmetija je le eden izmed uspešnih primerov sodelovanja med kmetom in zadrugo. Ivan Presečnik ima 23 ha zemlje, od tega 15 ha gozda, 8 ha obdelovalne zemlje, pri čemer gre levji delež na pašnike (črebinke); 2 ha močvirnatih travnikov in 1 ha njiv. Od tega 0.30 ha ječmena, 0.30 krmne pese in 0.40 krumpirja. Obrat je dobro mehāniziran, saj razpolaga s traktorjem-Steyr, z nakladalnim priklopnikom Petinger, obračalnikom Petinger, s sodom za gnojevko, z molznim strojem Senior, s traktorsko kosilnico BCS in z motorno žago. Prevetrovalna naprava je v načrtu.

Ivan Presečnik ima v hlevu 10 krav molznic, 4 telice, enega konja, 3 prašiče in 1400 kokoši-nesnic. Star je 63 let, žena 56 let, sin naslednik na kmetiji ima 29 let, snaha 25, drugi sin Jaka ima 22 let in obiskuje gradbeno fakulteto, tretji sin ima 15, četrti pa 13 let. Ivan Presečnik ima na skrbi predvsem 10 krav molznic, čebele in gozd. Letno proda okrog 500 kg medu (nizka cena ni

vzpodbudna), dober zaslužek mu prinaša tudi prodaja lesa, je pa spravilo lesa precej drago. Z odkupno ceno mleka (1,25 din) tudi ni zadovoljen, saj bi morala biti vsaj nekoliko višja od nabavne cene koruze (letos približno 1,5 din). Podražitev močnih krmil ga je precej prizadela, dobro da ima zelo molzne krave.

Molznost krav znaša povprečno 4500 litrov na kravo, ima pa dve molznici, ki dajeta blizu 6000 litrov mleka letno. To sta stara in mlada. Stara je nekoliko boljše. Visoko molznost je dosegel z odbiro, selekcijo. Slabše je odvrjel.

Naslednik s srednjo kmetijsko šolo

Naslednik, sin Ivan, je pred leti dokončal srednjo kmetijsko šolo v Mariboru, nakar se je zaposlil v zgornjesavinjski kmetijski zadrugi v Mozirju, kjer je delal pet let. Potem, ko se je oče preusmeril v živinorejo, se je tudi Ivan odločil, da bo pustil redno službo in se zaposlil na kmetiji. Za domačo kmetijo se je odločil zato, ker so se tudi razmere na kmetijah začele spreminjati na boljše. Ivan

Visok jubilej prelata dr. Jakoba Ukmarja

(Nadaljevanje s 3. strani)

Poleti 1947 mu je škof msgr. A. Santin izposloval iz Rima oblast birmovanja na ozemlju tržaške škofije, ki je bilo pod jugoslovansko upravo. Dne 24. avgusta 1947 je bil pri tragediji v Lanišču msgr. Ukmar težko ranjen in pozneje obsojen na en mesec ječe. Ob povratku v Trst je zaradi izpovedi na procesu nalezl na nove težave pri tukajšnji cerkveni oblasti. Obrnil se je na sv. sedež, obrazložil vso zadevo in tako dosegel, da so se stvari mirno uredile.

Msgr. Ukmar se je v letih 1940-1960 uveljavil kot izredno sposoben sodnik pri regionalnem cerkvenem sodišču v Benetkah, pod čigar pristojnost spada kar 14 škofij, med njimi tudi tržaška in goriška. Zaupanih mu je bilo izredno veliko zakonskih zadev: kot glavni sodnik (relator) jih je rešil kar 102, kot stranski sodnik pa še veliko več. Še danes je ime msgr. Ukmarja vključeno v uradni seznam sodnikov beneškega regionalnega cerkvenega sodišča.

Tržaška cerkvena sinoda

Temeljita pravna usposobljenost in znanje latinskega jezika msgr. Ukmarja sta se izka-

že začel rediti na kmetiji kokoši-nesnice in to v dogovoru z zadrugo, ki mu preskrbi kokoši in krmila. Vse drugo, krmiljenje, prostor, elektriko in vodo pa preskrbi sam, za to pa dobi od jajea 0.07 din, kar ni slabo. Težave ima z doseganjem norme, ki je 235 jaje na kokoš, dosega pa jih le okoli 220. Razliko mora seveda sam plačati.

Ivan rad živi na kmetiji, pravi, kot je zapel Rajku Ocepku, ki je napisal reportažo o Presečnikovih, da je na kmetih ravno toliko razvedrila kot v mestu. Seveda je kritičen do raznih pojavov v zvezi s kmetijstvom, kajti kljub specializaciji in trdnemu delu je težko držati korak z zaposlenimi v drugih gospodarskih dejavnostih.

Kmečki turizem

Gospodinja, Marija Presečnik skrbi za hrano in dobro občutje gostov. Turistom oddaja sobe vse leto. Penzion pri Knedlovih velja le 31 dinarjev, letos bodo ceno nekoliko zvišali. Je pa to še vedno izredno nizka cena. Največ gostov je seveda iz mesta, imajo pa v glavnem stalne goste, upokojece, ki iščejo miren kotiček v naravi. Imeli pa so tudi nekaj tujcev. Z gosti je gospodinja v glavnem zadovoljna, prizna pa, da je z njimi tudi težko. Sicer pa ima dosti veselja do tega dela.

zali pri zadnji škofijski sinodi v Trstu. Strokovna priprava na sinodo, obravnava tako zapletenih cerkveno-pastoralnih problemov, tehnična izdelava in formulacija koncilskih dekretov so v veliki meri delo prav msgr. Ukmarja. Nadškof msgr. Santin mu je v priznanje in nagrado za tako odlično delo dosegel imenovanje apostolske protonotarje. Ali prelat dr. Ukmar se v svoji skromni ponižnosti ni menda nikoli poslužil odlik in pravic svojega visokega dostojanstva.

Prelat dr. J. Ukmar pa ni bil samo odličen mladinski vzgojitelj in oblikovalec duhovniških kandidatov, moder dušni pastir, ki so mu bile zaupane posebno težke pastoralne zadeve (Rčanje, birmovanje v Istri), sijajen govornik, odličen cerkveni sodnik in pravni izvedenec, ampak tudi sposoben in plodovit publicist in psatelj. Uveljavil se je kot urednik »Družinskega prijatelja«, »Zarje« in »Škofijskega lista«; objavil je številne članke in krajše razprave raznega značaja, izdal obširna dela znanstveno teološkega in zgodovinskega značaja: »Nasha daritev«, Trst, 1951; »Zadnja večerja«, Trst, 1954; »Kratka zgodovina vesoljnih cerkvenih zborov«, Gorica, 1963; »Mariologija«, Trst, 1969.

V rokopisu čaka na tisk: »Razlaga svetopisemsko utemeljenih vzklikov in litanij presv. Srca Jezusovega«. V pripravi je važna teološka študija iz eshatologije (iz nauka o poslednjih rečeh), ki jo msgr. Ukmar sestavlja že več časa.

Teološka fakulteta ljubljanske univerze mu je lansko leto prav zaradi njegovega izrednega teološkega in svetopisemskega znanja podelila častni doktorat.

Prelatu in ap. protonotarju dr. Jakobu Ukmarju izražamo ob bežnem pregledu njegovega življenja in dela hvaležno priznanje in se mu zahvaljujemo za vzpodbudni zklad krepostnega duhovnika. Naj ga Bog ohrani še dolgo med nami!

Šest slikarjev v galeriji „Tergeste“

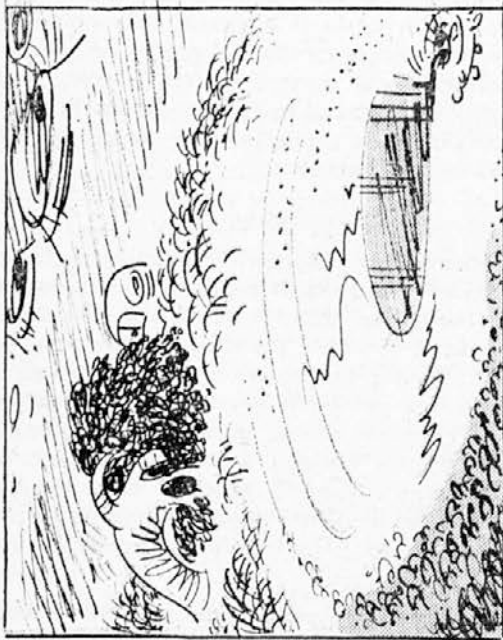
Robert Kozman v svojem pokrajinarstvu vidno napreduje, čeprav ostaja v stalnosti svojega realističnega malce impresionistično navdahnjenega izraza, ki bolje prihaja do izraza v novem olju Benetk. Svara je še bolj poglobil tišino svojih portičev s pestrimi čolni, ki se zrcalijo na kot steklo gladki vodni gladini. Franko Vecchiet pa je v svoje grafike uspešno prenesel v tisk ožganine rjavih odtenkov iz nekdanjih mnogosnovnih del. Zelo prefinjeno se je predstavil Franko Volk z mnogobarvnimi tiski, katerih geometrično lepoto sodobno umetniško bogate matrice iz kolesja ur in podobnega. Tudi Zuljanove akri-

lične tempere naselij v pokrajinah so topot bolj sintetično zgoščene, Edvard Žerjal pa je pokazal nekaj odličnih tiskov znakovne vsebine, ki jih plemeniti zamotani mnogokratni postopek.

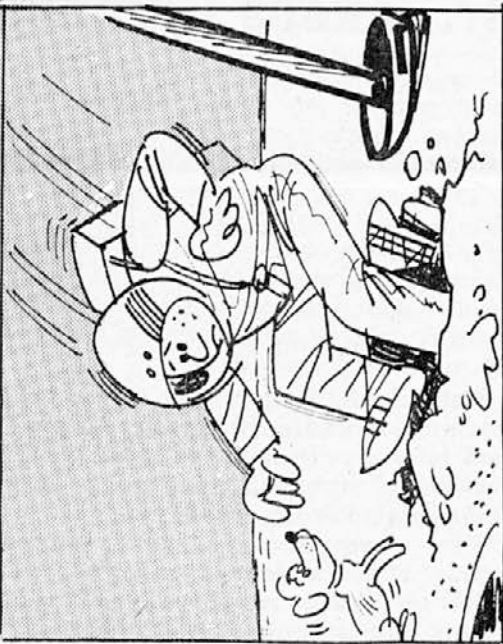
Avstrijski minister za poljedelstvo dr. Weihs je izjavil, da bo dala Avstrija v prihodnjih petih letih »po posebnem programu« poldrugo milijard do šilingov (37,5 milijard lir) za podpore gorkim kmetom. Že prihodnje leto bo šlo v ta namen iz državnega proračuna 300 milijonov šilingov in sicer za infrastrukture (ceste itd.), za modernizacijo kmetij, za preskrbo postranskega za služka in za ohranitev kmečkega okolja

APOLLO 25

15
Riše in piše Em-Be

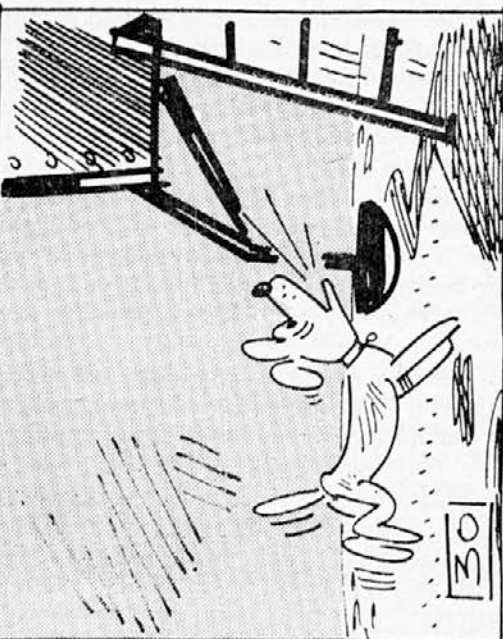

Ves svet je torej videl: tam, kjer je pravkar valovilo bistro jezerce in je zelenel prijazni gaj, je stal še zapuščen avtomobilček! Kar malce hudo bi nam lahko bilo ob tem prizoru, dragi bralci, če nas hkrati ne bi navdajal tudi kanec ponosa: poleg ruske in ameriške zastave bo odslej stala na Lumi tudi naša Zastava: 750!

zaprl vrata za seboj, ko je vsa voda odtekla, in ni se Pajek dobro ločil od tal, ko je zelenje ob jezeru potožilo in usahnilo, kot da se ga je dotaknila čarovna palica! Luna je pokazala še eno svojih umetnij.

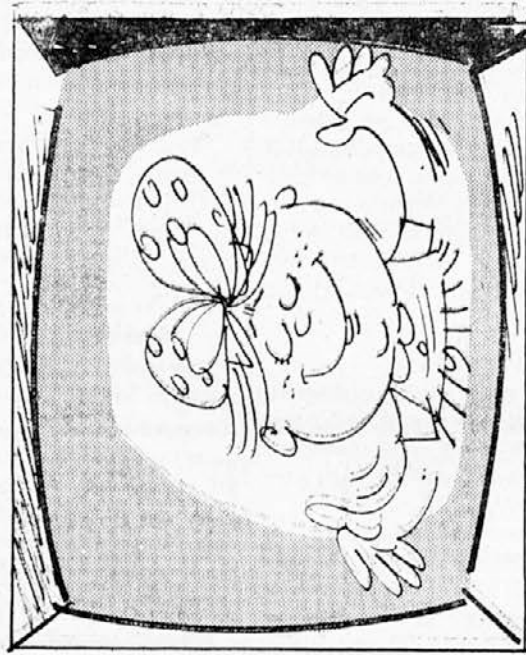
Pajek je šinil v višave in vesoljci so skozi okence naperili navzdol televizijsko kamero.

30. Komandant Pajka je odprl vrata in skočil na tla!

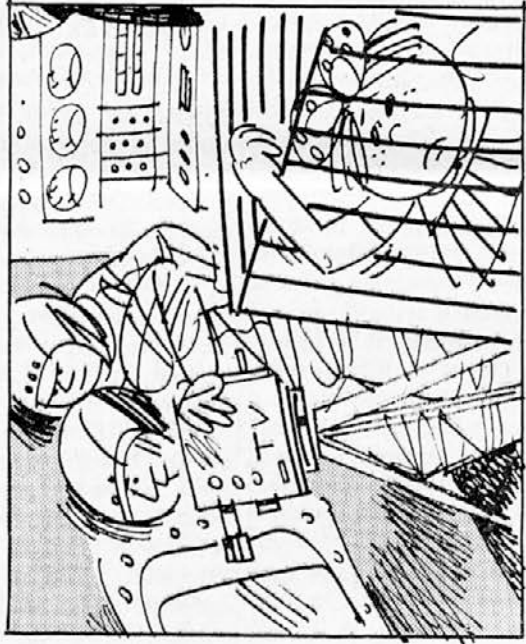
Tedaj pa se je zgodilo nekaj nepričakovane! Komandantova noga je predrta Lumino površje! Zazijala je globoka razpoka in v to razpoko je začelo odtekati jezerce...

Ni komandant s psičkom v naročju dobro

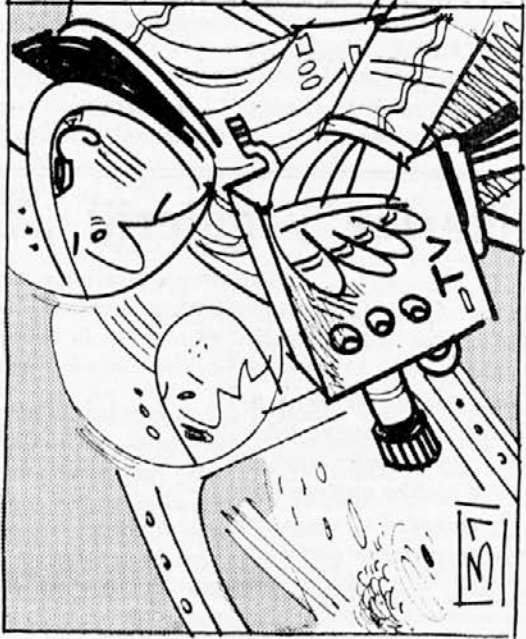
naši vrli vesoljci lovijo in ujamejo Lumine prebivalce. No, za konec oddaje vas moram razočarati: to niso nikakršna skrivnostna Lunina bitija, ampak — kot vidite — čisto navaden Blaž, Gregor in moja malenkost. — Urška iz Krive ulice!

Lepo pozdravljeni!

tokrat pa v svojem življenju še ni bila. Ne smemo se torej začuditi, če jo je zlodej pre-motil in je odmaknila kaveljček na vratih kletke... In če je skočila pred kamero v vesoljčevih rokah in zdeklamirala v svet:

Drage gledalke in gledalci! Na zaslonu ste spremljali zgodovinsko dogajanje — kako

31. To je bil torej zadnji prizor, ki ga je videl svet na svojih zaslonih. Kozmonavti so že hoteli pospraviti svojo kamero, ko je zaropotalo v kletki...

Vsi v Krivi ulici so vedeli, kako strastno si naša Urška želi postati televizijska napovedovalka. Tako blizu svojim sanjam kot